

Forhandlingsret – krav på forhandling af overenskomst

Østre Landsrets dom af 30. maj 2002. (11. afd. B-2548-00).

Parter

Dansk Magisterforening
mod
Finansministeriet.

Resumé

Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt Dansk Magisterforening havde krav på at forhandle kollektiv overenskomst med Finansministeriet vedrørende løn- og arbejdsvilkår for lærere og ledere på folkehøjskolerne.

Landsretten anførte, at Dansk Magisterforenings påstand om forhandlingsret ikke kunne støttes på bestemmelsen i Folkehøjskoleloven om, at folkehøjskolerne skulle følge de løn- og ansættelsesvilkår for forstandere og lærere, der kan være aftalt eller fastsat af finansministeren. Landsretten gav Finansministeriet medhold i, at afvisningen af Dansk Magisterforening som forhandlingsberettiget var sagligt begrundet i hensynet til kollektivitet, i hensynet til at sikre fredspligtens overholdelse og i hensynet til at undgå dobbelt overenskomstdækning. I lyset af at Dansk Magisterforening alene repræsenterede ca. 27 pct. af personalegruppen, fandt Landsretten ikke, at Finansministeriets afvisning var i strid med ILO-konventionerne. Finansministeriet blev således frifundet.

Påstande

Dansk Magisterforening nedlagde påstand om, at Finansministeriet tilpligtedes at anerkende, at Dansk Magisterforening havde krav på at forhandle kollektiv overenskomst vedrørende løn- og arbejdsvilkår for lærere og ledere på folkehøjskolerne.
Finansministeriet påstod frifindelse.

Sagsfremstilling

Regulering af løn- og ansættelsesvilkår for ledere og lærere ved folkehøjskoler blev drøftet med Dansk Magisterforening i 1995, hvor Dansk Magisterforening foreslog indgået en egentlig overenskomst.

I 1998 blev der ført forhandlinger mellem Undervisningsministeriet, Dansk Magisterforening og Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark om løn- og ansættelsesvilkår for den nævnte gruppe.

I 1999 indgik Dansk Magisterforening og Foreningen af Folkehøjskoler, der begge ønskede at indgå overenskomst på området, en samarbejdsaftale, hvorefter parterne var enige om, at Dansk Magisterforening førte forhandlingerne så snart området var inddraget under Akademikernes Centralorganisations forhandlingsret. Indtil dette skete skulle forhandlingerne føres af begge foreninger i fællesskab med Undervisningsministeriet.

Aftalen blev fremsendt 19. november 1999 til Finansministeriet med anmodning om at drøfte forhandlingsretten.

Ved brev af 29. november 1999 besvarede Finansministeriet henvendelsen med et krav om, at Dansk Magisterforening dokumenterede, at foreningen organiserede en flerhed af de ansatte på det pågældende område. Finansministeriet tillagde ikke samarbejdsaftalen nogen afgørende betydning. Af Finansministeriets Personaleadministrative Vejledning (PAV) fremgår, at en organisation kan anerkendes som forhandlingsberettiget, når den har dokumenteret at repræsentere mindst halvdelen af de ansatte inden for den personalegruppe, der ønskes overenskomst for, og når området i øvrigt naturligt henhører under den pågældende faglige organisation. Det kræves yderligere, at

den pågældende personalegruppe klart kan afgrænses fra andre, og at arbejdsområder er veldefineret. Finansministeriet opgjorde ved brev af 6. april 2001 antallet af personer ansat ved folkehøjskoler for 2. kvartal 1998 til 1.353 timelønnede og 896 ledere/lærere (heraf 241 deltidsansatte), i alt 2.249. Tallene var behæftet med en vis usikkerhed.

Dansk Magisterforenings advokat oplyste i skrivelse af 4. maj 2001, at Dansk Magisterforening havde 239 medlemmer, heraf 21 deltidsansatte, beskæftiget på højskolerne.

Der var mellem parterne enighed om, at Dansk Magisterforening repræsenterede ca. 27 pct. af den personalegruppe, der ønskedes forhandlingsret for, når Foreningen af Folkehøjskolars medlemmer medregnes.

Parternes argumenter

Dansk Magisterforening anførte, at de ifølge Folkehøjskolelovens § 9 havde krav på at forhandle kollektivt overenskomst med Finansministeriet. Ifølge den tidligere bestemmelse i § 11, stk. 3 skete der en ensidig fastsættelse af løn- og ansættelsesvilkår. Formålet med lovændringen i 1993 var, at der ikke længere skulle være ensidighed, men at indgåelse af kollektive overenskomster skulle fremmes.

Dansk Magisterforening anførte endvidere, at det var i strid med ILO-konvention nr. 87 og 98, ikke at indlede forhandling om kollektiv overenskomst. Der var ikke noget krav om, at en organisation skulle repræsentere over 50 pct. af de pågældende ansatte for at kunne anerkendes som forhandlingsberettiget. En sådan regel var i strid med art. 4 i ILO-konvention nr. 98, hovedaftalens § 3, stk. 2, samt intentionerne bag lovændringen.

Dansk Magisterforening anførte endvidere, at statens regel var usaglig og afskar en repræsentativ gruppe fra at opnå overenskomst på et ikke overenskomstdækket område. Dansk Magisterforening var den mest repræsentative organisation.

Finansministeriet gjorde gældende, at Dansk Magisterforening ikke havde et retskrav på indgåelse af overenskomst med Finansministeriet, idet der er aftalefrihed. Højskolelovens § 9 hjemlede endvidere ingen forhandlingspligt. Finansministeriet var under alle omstændigheder ikke forpligtet til at forhandle med en ikke-repræsentativ organisation.

Finansministeriet anførte endvidere, at afvisningen af Dansk Magisterforening var sagligt begrundet. Kravet om, at Dansk Magisterforening skulle repræsentere mindst halvdelen af de ansatte, var begrundet i hensynet til kollektivitet, i hensynet til at sikre fredspligtens overholdelse og i hensynet til at undgå dobbelt overenskomstdækning.

Finansministeriet påpegede, at det ikke var rimeligt, at ministeriet bandt samtlige ansatte på området ved at indgå en overenskomst med en modpart, der ikke var repræsentativ, samt anførte at kravet om repræsentation på mindst 50 pct. var et almindeligt arbejdsretligt princip.

Finansministeriet anførte endelig, at det også i Folkehøjskolelovens § 17 (nu § 9) stedse havde været forudsat, at løn- og ansættelsesvilkår fortsat kunne fastsættes ensidigt.

Østre Landsrets bemærkninger

Det fremgår af Folkehøjskolelovens § 9, at de bestemmelser om løn- og ansættelsesvilkår for forstandere og lærere, som folkehøjskolerne mv. skal følge, kan være aftalt, men at de også kan være fastsat af finansministeren. Bestemmelsen kan således ikke antages – hverken direkte eller forudsætningsvist – at regulere spørgsmålet om ret og pligt til at forhandle kollektiv overenskomst på dette område.

Dansk Magisterforenings påstand om forhandlingsret fandtes derfor ikke at kunne støttes på bestemmelsen i Folkehøjskolelovens § 9.

I Finansministeriets Personaleadministrative Vejledning (PAV) er der bl.a. redegjort for de omstændigheder og hensyn, som Finansministeriet lægger vægt på ved afgørelsen af, om en organisation

kan anerkendes som forhandlingsberettiget. Et af kravene er, at organisationen skal kunne dokumentere at repræsentere mindst halvdelen af de ansatte inden for den personalegruppe, der ønskes overenskomst for.

Finansministeriet har anført, at repræsentationskravet er begrundet i hensynet til kollektivitet, til at sikre fredspligten og til at undgå dobbelt overenskomstdækning.

Det var ubestridt, at Dansk Magisterforening alene repræsenterede ca. 27 pct. af den personalegruppe, der ønskedes overenskomst for.

Under disse omstændigheder fandt Landsretten ikke, at der var grundlag for at anse Finansministeriets afvisning af Dansk Magisterforening som forhandlingsberettiget for usaglig. Det forhold, at området ikke i øvrigt var dækket af en kollektiv overenskomst, og at der ikke efter det oplyste kunne findes andre organisationer, der var mere repræsentative på dette område end Dansk Magisterforening, kunne ikke føre til andet resultat.

I lyset af repræsentationsprocenten på 27 fandt Landsretten endvidere, at Finansministeriets afvisning ikke var i strid med de påberåbte bestemmelser i ILO-konventionerne nr. 87 og nr. 98.

Finansministeriet blev herefter frifundet.